

арте

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Газета Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, 23 снежня 1999 года, чацвер, № 20 (1812)

З Новым годам!

Паважаныя супрацоўнікі і студэнты Белдзяржуніверсітэта!

Ад усёй душы віншую Вас з надыходзячымі Калядамі і Новым 2000 годам — пераходным годам у трэцяе тысячгагоддзе!

Няхай Новы год прынясе ў Ваш дом радасць, душэўны спакой, надзею на лепшае будучае, здзяйсненне ўсіх Вашых планаў і пажаданняў.

Жадаю Вам у Новым годзе шчасця, моцнага здароўя, аптымізму, добрабыту, актыўнай і плённай працы, вялікіх творчых і працоўных поспехаў, веры ў нашу Радзіму і яе будучыню.

Рэктар А.У. КАЗУПІН

ПАДЗЕЯ ГОДА

Да дошкі выклікаецца дэкан...

Напярэдадні Новага года рэдакцыя газеты "Беларускі ўніверсітэт" вырашыла правесці прэс-апытанне дэканаў нашага ўніверсітэта па двух пытаннях:

1. Якую надзею на факультэце Вы можаце назваць надзеяй адыходзячага года?
 2. Што для Вас асабіста было адметным у 1999 годзе?
- Што з гэтага атрымалася, мяркуюце самі.

Васіль Пятровіч ВАРАБ'ЁЎ, дэкан факультэта журналістыкі:

1. Самай галоўнай падзеяй адыходзячага года для факультэта журналістыкі стала, на маю думку, святкаванне 55-годдзя факультэта.
2. Адметным жа для мяне асабіста было ўручэнне сімвалічнага ключа ад новага будынка журфака.

Міхаіл Міхайлавіч КАВАЛЁЎ, дэкан эканамічнага факультэта:

1. Падзея года для нашага факультэта — яго стварэнне 1 сакавіка.
2. Прызначэнне мяне на пасаду дэкана эканамічнага факультэта. Гэта дадала мне столькі працы, што ўсе іншыя падзеі адступілі на другі план.

Анатоль Ізотавіч ЗЕЛЯНКОЎ, дэкан факультэта філасофіі і сацыяльных навук:

1. Адсвяткавалі 10-годдзе ФЭФа і год факультэта філасофіі і сацыяльных навук.
2. Тое, што я дажыў да 3-га тысячгагоддзя.

Віктар Міхайлавіч АНІШЧЫК, дэкан фізічнага факультэта:

1. Рэканструкцыя фізічнага корпуса. Гэта нават падзея двух гадоў.
2. Добры набор на першы курс. Пра сябе асабіста нават не магу ўспомніць: усе думкі аб працы.

Валерый Мікалаевіч ГАДУНОЎ, дэкан юрыдычнага факультэта:

1. Падзея, якая датычыцца факультэта, а таксама ўніверсітэта і, напэўна, усёй краіны, — гэта адкрыццё Інстытута перападрыхтоўкі і павышэння кваліфікацыі суддзяў, работнікаў пракуратуры, судоў і ўстановаў юстыцыі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.
2. А для мяне асабіста прыемная падзея года — мая дачка Кацярына скончыла першы клас.

Уладзімір Васільевіч ЛЫСАК, дэкан біялагічнага факультэта:

1. Мы адзначылі 90-годдзе нашага былога дэкана і ўсімі паважанага чалавека і навукоў-

цы Паўла Рыгоравіча Пятровіча. Наладзілі свята з урачыстым пасяджэннем і навуковай канферэнцыяй. Вельмі прыемна, што Павел Рыгоравіч застаецца да гэтага часу адданым навуцы, роднаму факультэту.

2. У гэтым годзе на спецыяльнасці нашага факультэта быў адзін з самых вялікіх конкурсаў сярод іншых факультэтаў БДУ. Вельмі прыемна, што цікавасць моладзі да біялогіі не змяншаецца.

Алег Антонавіч ЯНОЎСКІ, дэкан гістарычнага факультэта:

1. Падзея года для факультэта — святкаванне 23 кастрычніка 65-годдзя з дня заснавання гістфака.
2. Для мяне асабіста было вельмі прыемна, што факультэт працаваў без хібаў, і што здароўе мае таксама гэтых хібаў не мела.

Павел Аляксеевіч МАНДРЫК, дэкан факультэта прыкладнай матэматыкі і інфарматыкі:

1. У гэтым годзе адбылася такая падзея, якая ўвводзіць у аналі гісторыі, па меншай меры нашага ўніверсітэта, а магчыма, і ўсёй краіны. Вясконай каманда, якая складаецца са студэнтаў факультэта, упершыню за ўвесь час выйшла ў фінал чэмпіянату свету па праграмаванні сярод студэнцкіх каманд, а ўжо восенню каманда заняла

(Працяг на 2-й стар.)

Да дошкі выклікаецца дэкан...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

другое месца ў паўфінале і такім чынам ізноў дамаглася права ўдзельнічаць у фінальнай стадыі чэмпіянату свету, які пройдзе ў 2000 годзе ў амерыканскім горадзе Арланда.

2. Год асабіста для мяне быў напружаны, як і заўсёды. Адбылося шмат падзей, але нешта вылучыць не магу — усе яны для мяне галоўныя.

Ларыса Аляксандраўна МУРЫНА, дэкан філалагічнага факультэта:

1. Факультэт адсвяткаваў свой юбілей — 60-годдзе.

2. Для мяне ж адметнай падзеяй гэтага года стала прысваенне ганаровага звання "Заслужаны дзеяч навукі Рэспублікі Беларусь".

Іван Іванавіч ПІРОЖНІК, дэкан геаграфічнага факультэта:

1. Адбыліся значныя падзеі ў геаграфічным навучанні: створана новая кафедра геаэкалогіі, адкрыта новая спецыяльнасць "геаінфармацыйныя сістэмы", ідзе праца па стварэнні новага Нацыянальнага атласа Беларусі.

2. У лютым Савет факультэта рэкамендаваў мяне на пасаду дэкана, а рэктар прызначыў. У су-

вязі з гэтым змяніў арганізацыю сваёй навуковай і навучальнай працы.

Аляксандр Віктаравіч ШАРАПА, дэкан факультэта міжнародных адносін:

1. Адкрылі новую спецыяльнасць "мытная справа".

2. Прыняў удзел у некалькіх міжнародных канферэнцыях, удалося пашырыць міжнародныя сувязі.

Генадзь Аляксеевіч БРАЇЦКІ, дэкан хімічнага факультэта:

1. Спачатку дазвольце мне выказаць некалькі навагодніх пажаданняў. Па-першае, здароўя, бо хварэць у наш час — не толькі непрыемна, але і дорага. Па-другое, не лезці ў вялікую палітыку. Па-трэцяе, быць шчаслівым, а гэта значыць, займацца любімай справай.

Падзеяй года лічу першую рэспубліканскую канферэнцыю па арганічнай хіміі "Арганічная хімія ў Беларусі на мяжы XXI стагоддзя", якая была прысвечана прафесару Мікалаю Аляксандравічу Прыляжэву. Мікалай Аляксандравіч заснаваў хімічны факультэт БДУ і, наогул, паклаў пачатак хімічнай навукі ў Беларусі. Канферэнцыю рыхтаваў прафесар Алег Рыгоравіч Кулінковіч.

2. Апублікаваў серыю навуковых прац, прысвечаных узаемазвязі жывой і нежывой прыроды. Навучыўся вырошчваць прыгожыя крышталі, рабіць бильярдныя шары з прыкоскамі. А яшчэ пашчасціла пабыць з унучкай Алесяй два тыдні ў Каліфорніі.

Сцяпан Рыгоравіч МУЛЯРЧЫК, дэкан факультэта радыёфізікі і электронікі:

1. Прыемна, што нарэшце заасфальтавалі дарогу да факультэта.

2. Асабіста мяне радуе тое, што ў гэтым годзе ажаніўся мой сын, і ў мяне добрая нявестка.

Мікалай Іосіфавіч ЮРЧУК, дэкан механіка-матэматычнага факультэта:

1. Прыемна тое, што на факультэт прыйшлі вельмі разумныя студэнты. У гэтым годзе каманда нашага факультэта, якая называецца "Махмед", заняла 1-е месца на рэспубліканскім чэмпіянаце па інтэлектуальных гульнях "Белавежская зіма-99".

Добра, што сярод нашых студэнтаў — шмат хлопцаў. Я лічу, што гэта залаты фонд не толькі для дзяўчат нашага факультэта, але і для іншых, асабліва для філфака.

2. А для мяне асабіста падзея года — магчыма, тое, што не было ніякіх дрэнных падзей.

А Ў ВАС? А Ў НАС!

ІНТЭЛЕКТУАЛЬНЫЯ ГУЛЬНІ НА ГЕАГРАФІЧНЫМ ФАКУЛЬТЭЦЕ

Дзевятага снежня на геаграфічным факультэце адбыўся чэмпіянат па брэйн-рынг. У спаборніцтвах удзельнічала 8 каманд — па дзве каманды другога і трэцяга курсаў, а таксама каманды першага і чацвёртага курсаў, каманда, якая складалася з гледачоў, і каманда выкладчыкаў.

Пасля першага этапу каманда, сфарміраваная з гледачоў, перамагла каманду трэцяга курса (капітан — Каця Туманова). Каманда выкладчыкаў без асаблівых цяжкасцей перамагла каманду другога курса (капітан — Дзмітрый Сцепаненка). Каманда ж чацвертакурснікаў не здолела перамагчы сваіх малодшых сяброў з другога курса (капітан — Мікалай Жукавец), а другая каманда трэцяга курса перамагла каманду першага курса.

Паўфіналы складаліся больш драматычна. Каманда другога курса даволі нечакана перамагла каманду выкладчыкаў, а ў складанай барацьбе трэцякурснікі перамаглі каманду гледачоў.

У гульні за трэцяе месца выкладчыкі змаглі, хоць і не без цяжкасцей, перамагчы каманду гледачоў, а фінал скончыўся перамогай друккурснікаў.

Зразумела, пераможцы атрымалі прызы. Пасля завяршэння турніру ўдзельнікі ахвотна дзяліліся ўражаннямі.

"Што датычыцца судзейства, то ў паўфінале нас засудзілі. Мы ведалі ўсё, рыхтаваліся, але неаб'ектыўная ацэнка... ну, як звычайна адбываецца на экзамене ў студэнтаў", — з усмешкай выказаў выкладчык факультэта Я.Ул. Марозаў. А капітан каманды, дацэнт Ул.М. Зайцаў, і намеснік дэкана па навуковай рабоце М.М. Брылеўскі былі больш сур'ёзныя ў сваіх ацэнках: "Мы рады, што перамаглі менавіта студэнты. Гэта азначае, што на геофаку ёсць прагрэс, што наступнае пакаленне ідзе наперад, што мы працуем не дарэмна".

Пагаварыў я наконт турніру і з яго арганізатарам — Віталіем Немагам: "Можна сказаць, што турнір атрымаўся. Але неабходна прызнаць і пэўныя хібы. Так, не атрымалася выкарыстаць тэхнічныя сродкі ў тыр аб'ёме, як хацелася, і гэта ўскладняла ўспрыманне залай падзей на пляцоўцы. А наконт пытанняў фіналу, то сапраўды, асаблівай барацьбы з-за іх цяжкасці не атрымалася. Але я думаю, што мы абавязкова ўлічым памылкі".

Застаецца толькі яшчэ раз павіншаваць пераможцаў і пажадаць усім нам яшчэ не раз прысутнічаць на турнірах такога ўзроўню.

Вадзім ЗУБРЫЦКІ, адказны за інфармацыйны сектар маладзёжных арганізацый геофака

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

Дапаможам адзін аднаму

Напярэдадні Каляд і Новага года Саюз жанчын БДУ ладзіць шэраг дабрачынных акцый.

Цяпер праходзіць акцыя па збору і размеркаванні адзення сярод супрацоўнікаў і студэнтаў, якім сёння асабліва цяжка. Гэтая дапамога сапраўды стане своеасаблівым падарункам.

Студэнты, якія праходзілі лячэнне ва ўніверсітэцкім прафілак-

торыі, атрымалі дарагія лекі. Некаторым супрацоўнікам, напрыклад, вадзіцелям гаража, было выдадзена спецадзенне. Падтрымалі і супрацоўнікаў бібліятэкі.

Сапраўды, нядаўна створаны Саюз жанчын БДУ праводзіць вялікую працу па аказанні падтрымкі ўсім, хто мае дачыненне да нашага ўніверсітэта.

Зразумела, што галоўнае ў гэтым выпадку нават не матэрыяльная дапамога, а чалавечая ўвага адзін да аднаго.

Дарэчы, усе, хто жадае далучыцца да гэтай добрай справы, могуць звяртацца ў Саюз жанчын БДУ (тэл. 268-70-76).

Святлана СІТНІК

АЛІМПІЯДЫ

ГЕНЕРАЛЬНАЯ РЭПЕТЫЦЫЯ ПЕРАД СЕСІЯЙ

Нядаўна на адным з самых прэстыжных факультэтаў БДУ — эканамічным — прайшла алімпіяда студэнтаў 1-4 курсаў па шэрагу спецыяльных дысцыплін. Чым вызначаецца гэтая алімпіяда? Па-першае, мінімум "бюракратычных штуцаў", усё праходзіла ў камп'ютэрным класе, дакладна і кампактна па часе. Па-другое, апрацоўка вынікаў была вельмі хуткай, што адпаведна пазбавіла залішняга хвалявання. Па-трэцяе, у гэтым мерапрыемстве былі зацікаўлены ўсе — і выкладчыкі, і ўдзельнікі, так што працэдура віншавання і ўрочэння ўзнагарод прайшла ўрачыста і вельмі цёпла. Па-чацвёртае, падарункамі былі кнігі па эканоміцы! Я думаю, мяне зразумеюць студэнты, якія цікавіцца літаратурай не толькі падчас экзаменаў.

Безумоўна, такія алімпіяды вельмі патрэбныя і карысныя. Студэнт атрымлівае магчымасць пратэсціраваць свой узровень ведаў да сесіі і, такім чынам, успрымае гэты працэс як генеральную рэпетыцыю перад вядомым кожнаму студэнту "боем". А для выкладчыкаў, безумоўна, прыемна пачуць, што матэрыял яго прадмета студэнты за сваімі выдатна і жадаюць пашыраць свае веды.

Трэба асабліва адзначыць тое, што па выніках алімпіяды сфарміравана каманда факультэта, якая будзе прадстаўляць наш універсітэт на міжнародных эканамічных алімпіадах.

Вольга ПЕТРЫК, студэнтка 2-га курса эканамічнага факультэта

Праблема пераходу да 2000 года і XXI стагоддзя (Праблема-2000) патрабуе аналізу і праверкі правільнага функцыянавання ўсіх сродкаў вылічальнай тэхнікі: ад бытавой электронікі да суперкамп'ютэра, і ўсяго праграмнага забеспячэння для розных платформ: ад мікракода да прыкладных праграм.

І паколькі гэтая праблема можа прывесці да вялікіх эканамічных

годдзя. Гэта для тых арганізацый, якія не паспеюць, не змогуць праверыць альбо дапрацаваць праграмнае забеспячэнне.

У гэтай сувязі Дзяржаўны камітэт па навуцы і тэхналогіях Беларусі распрацаваў у пачатку гэтага года нямала нарматыўных і рэкамендацыйных дакументаў, якія вызначаюць паслядоўнасць дзеянняў у плане пераадолення як вынікаў, так і самой праблемы. Камітэт па

распрацаваў. Калі яна стваралася, то была сучаснай, а цяпер не вырашае Праблемы 2000 года.

Ці можа інстытут дапамагчы зрабіць гэта ўсім арганізацыям? Намеснік дырэктара па навуковай рабоце гэтай установы Дзмітрый Жаваранкаў упэўнены, што так. За гэты час, які застаўся да пачатку новага тысячагоддзя, прыйдзеца працаваць інтэнсіўна. І не толькі ў Беларусі, але і ў Расіі, куды інстытут працягвае па-

ратыўную памяць, якая была вельмі дарагой, а часам проста не разлічвалі, што іх прадукцыя будзе выкарыстоўвацца ў 2000 годзе і пазней.

Але ў падобных сістэмах год 2000 прадстаўляецца як "00", што ўспрымаецца, калі не прадугледжаны спецыяльныя меры, як, напрыклад, 1900, і даты трэцяга тысячагоддзя могуць інтэрпрэціравацца як даты другога тысячагоддзя.

Беларускі НДІ ЭВМ з'яўляецца цэнтрам кампетэнтнасці

страт ва ўсіх абласцях без выключэння, якія звязаны з інфарматыкай, у ЗША, краінах Еўрапейскага саюза яна вырашаецца на дзяржаўным узроўні. Паводле ацэнак экспертаў, да 80–85 працэнтаў праграм у свеце падвергнуты ўплыву Праблемы-2000, і для яе рашэння неабходна да 600 мільярдаў долараў. Гэта праблема вельмі важная і для нашай рэспублікі. Толькі недасведчаных людзі лічаць Беларусь краінай, якая не выкарыстоўвае сучасныя камп'ютэрныя тэхналогіі.

Намеснік дырэктара па навуковай рабоце НДІ ЭВМ Дзмітрый Жаваранкаў гаворыць, што сёння неабходна прымуціць сябе зразумець глабальнасць і складанасць Праблемы-2000. А вольна ажыятаж нагнатаць няварта. Бо і ў нас прыняты меры для яе вырашэння.

Над Праблемай-2000 Навукова-даследчы інстытут ЭВМ працуе ажно з 1995 года сумесна са знакамітай фірмай "IBM", з якой апошнія гады ўдала супрацоўнічае, і нават стварыў сумеснае прадпрыемства СП "ІВА". Прычым, што датычыць сістэмнага матэматычнага забеспячэння, — гэта канкрэтная работа была выкана на на вельмі высокім узроўні самой фірмай "IBM" яшчэ да сярэдзіны 1999 года. "IBM" у сваіх сістэмах загадзя падрыхтавалася да 2000 года.

Больш таго, ужо існуюць пэўныя рэкамендацыі па стварэнні і распрацоўцы мерапрыемстваў па пераадоленні негатыўных вынікаў пераходу да новага тысяча-

навуцы і тэхналогіях нават узяў на сябе функцыю вызначэння арганізацыі, якая магла б выступіць цэнтрам кампетэнтнасці па Праблеме 2000 года. І вось вынік: рашэннем за № 2 ад 30 чэрвеня 1999 года дзяржаўнае прадпрыемства НДІ ЭВМ сумесна з СП "ІВА" прызнаюцца цэнтрам кампетэнтнасці ў тых абласцях, якія звязаны са стварэннем сродкаў вылічальнай тэхнікі, сеткавага забеспячэння, сістэмнага праграмнага забеспячэння і г.д.

Дзмітрый Жаваранкаў лічыць, што НДІ ЭВМ заслужыў гэта, паколькі больш чым за 40 гадоў свайго існавання ён з'яўляўся заснавальнікам у нашай краіне машын mainfram і персанальных ЭВМ, сістэм праграмнага забеспячэння і прыкладных праграм забеспячэння. І на сённяшні дзень гэты навукова-даследчы інстытут можа комплексна пратэсціраваць, прааналізаваць камп'ютэрныя сістэмы любога заказчыка і гарантаваць з пэўнай ступенню верагоднасці, якая блізкая да 100 працэнтаў, вырашэнне Праблемы 2000 года. Вопыт паказвае, што большасць камп'ютэраў у новым тысячагоддзі не будуць працаваць альбо будуць працаваць няправільна. Толькі 15 працэнтаў з усяго парку вылічальнай тэхнікі непадвержаны Праблеме 2000 года.

Сёння Навукова-даследчы інстытут ЭВМ мадэрнізуе вылічальную тэхніку ў аўтаматызаванай сістэме пагранкантролю ў аэрапорце Мінск-2, якую сам і

стаўляць тэхнічныя сродкі і праграмныя прадукты. Яго супрацоўнікі дапамагаюць мадэрнізаваць усю сістэму наземных цэнтраў упраўлення касмічнымі апаратамі Ракетных войскаў стратэгічнага прызначэння Расіі.

Зразумела, інстытут не можа заключыць падобныя кантракты з асобнымі карыстальнікамі персанальных ЭВМ. Апошнія лепш звернуцца да дасведчаных прафесіяналаў. Дарэчы, у Інтэрнэце таксама нямала інфармацыі, якая датычыць Праблемы 2000 года.

Ёсць сістэмы, якія лепш выкінуць, а ёсць і такія, якія танней дапрацаваць. Праблема 2000 года ажыятаж толькі шкодзіць. І ўжо ёсць такія арганізацыі, якія пад "шумок" спрабуюць атрымаць грошы для таго, каб вырашыць праблемы забеспячэння камп'ютэрамі. Аднак Праблема 2000 года не надуманая і адносіцца да яе нядбайна — рызыкаўна.

Гістарычна асноўнай крыніцай Праблемы-2000 з'явілася шырокае выкарыстанне ў нашай паўсядзённай дзейнасці, у тым ліку і ў розных аперацыях, толькі дзвюх лічбаў для прадстаўлення года, напрыклад, "72" замест "1972". Прадаўжэннем гэтай практыкі ў большасці сістэм, што рэалізуюць інфармацыйныя тэхналогіі, стала выкарыстанне такога прадстаўлення года стваральнікамі тэхнічных, сістэмных і прыкладных праграмных сродкаў. Пры гэтым вытворцы папярэдніх пакаленняў сродкаў вылічальнай тэхнікі і праграмнага забеспячэння да таго ж былі вымушаны эканоміць апе-

Да Праблемы-2000 адносіцца і тое, што не ўсюды ўлічваецца, што 2000 год з'яўляецца высокасным (1800 і 1900 — не высокасны).

Амаль ўсе малыя і вялікія інфармацыйна-вылічальныя сістэмы ўтрымліваюць код для работы з датай. Уключыце любы камп'ютэр і паглядзіце уважліва на экран — усюды ў яўным альбо няяўным выглядзе прысутнічае дата. Нават самалёты карэкціруюць свой стан адносна часу.

Асабліва небяспечная Праблема-2000 у сістэмах рэальнага ўпраўлення тэхналагічным працэсам, аўтаматызаванай лініяй. Горш, калі чыгуначным транспартам, самалётамі, светлафорамі... У такіх выпадках збоі могуць прывесці да катастрофы.

Трэба падкрэсліць, што ўплыў Праблемы-2000 падверджаны ўсе электронныя ўстройства, пачынаючы ад мікрасхем у тэлефонах, відэамагнітафонах і заканчваючы складанымі сістэмамі бяспекі. Маштаб можна ўявіць на аснове спісу прыстасаванняў і сістэм, якія Камітэт па гатоўнасці да 2000 года штата Нью-Йорк лічыць неабходным пратэсціраваць. У тым спісе — сістэмы асвятлення, вентылятары пажарнай сігналізацыі, аварыйныя генератары, вадзяныя насосы, стымулятары сардэчнага рытму, электронныя замкі, касавыя апараты і г.д. Ніхто не ведае, якія з гэтых сістэм і прыбораў будуць правільна працаваць у 2000 годзе.

Вольга АНІНА

АБ'ЯВЫ

РЭКТАРАТ БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАўНАГА УНІВЕРСІТЭТА АБ'ЯўЛЯЕ КОНКУРС НА ЗАМЯШЧЭННЕ ПАСАД:

Загадчыкаў кафедраў: методыкі выкладання фізікі і інфарматыкі, радыяцыйнай хіміі і хімічнай тэхналогіі, гісторыі беларускай мовы, гісторыі беларускай літаратуры, тэорыі літаратуры, гісторыі паўднёвых і заходніх славян, крымінальнага права;

Прафесара кафедры паліталогіі;

Дацэнтаў кафедраў: агульнай экалогіі і методыкі выкладання біялогіі, крынічназнаўства і музеязнаўства, прыкладной лінгвістыкі, паліталогіі, гісторыі філасофіі і культуры, сацыялогіі, філасофіі і метадалогіі навукі;

Старшых выкладчыкаў кафедраў: рамана-германскіх моў, эканамічных навук;

Выкладчыкаў кафедраў: славянскіх літаратур, замежнай літаратуры, крымінальнага працэсу і пракурорскага нагляду, экалагічнага і аграрнага права, эканамічных навук, усходніх моў;

Асістэнта кафедры заалогіі.

Тэрмін конкурсу — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Адрас: 220050, г. Мінск, вул. Бабруйскай, 5-а, Белдзяржуніверсітэт, Упраўленне кадраў, тэл. 226-59-39.

З пытаннем, якім чынам Праблема-2000 вырашаецца ў нашым універсітэце, мы звярнуліся да дырэктара Цэнтра інфармацыйных тэхналогій БДУ, дацэнта, кандыдата фізіка-матэматычных навук Юрыя Іосіфавіча ВАРАНІЦКАГА.

— Юры Іосіфавіч, раскажыце, калі ласка, якім чынам вырашаецца камп'ютэрная Праблема-2000 у БДУ.

— Вядома, Праблема 2000 года заключаецца ў тым, што праграмныя і тэхнічныя сродкі персанальных камп'ютэраў, супер-ЭВМ і нават бытавой тэхнікі, якая кіруецца мікрапрацэсарамі, могуць некарэктна апрацоўваць пераход даты ад 1999 да 2000 года. Існуе два аспекты праблемы. Першы звязаны з тэхнічнымі сродкамі. На гэты час шэраг мадэляў персанальных камп'ютэраў, якія былі выпушчаны даволі даўно, могуць аказацца непрадатнымі да працы ў 2000 годзе. У асноўным гэта будуць камп'ютэры на базе 286, 386 працэсараў. У прынцыпе, гэтая праблема тычыцца і камп'ютэраў, выпушчаных адносна нядаўна. Але гэты бок праблемы можа закрынуць камп'ютэры і іншую тэхніку толькі ў тым выпадку, калі яны будуць ва ўключаным стане непасрэдна ў момант пераходу даты — у ноч з 31 снежня 1999 года на 1 студзеня 2000 года. Гэта праблема так званая гадзінніка рэальнага часу, які знаходзіцца ў кожным камп'ютэры. Пазбавіцца праблемы гадзінніка рэальнага часу праграмным шляхам вельмі цяжка. Гістарычна склалася, што ў мэтах сумяшчальнасці зараз выкарыстоўваецца архітэктурна мікрасхем, што была закладзена шмат раней. Але гэтая праблема не з'яўляецца крытычнай. Апакаліпсісу не будзе. Дастаткова проста ў патрэбны момант — у навагоднюю ноч — выключыць камп'ютэр, затым праз нейкі час зноў яго ўключыць і ўстанавіць на іншы патрэбны дату. І камп'ютэр працягвае працаваць. Тое ж тычыцца і бытавой тэхнікі. Бо па сутнасці, сучасныя відэакамеры, тэлевізары, мікрахвалевыя печы кіруюцца мікрапрацэсарамі, і ў большасці выпадкаў архітэктурна

гэтых мікрапрацэсараў мае на ўвазе запіс года ў выглядзе апошніх дзвюх лічбаў, напрыклад — 98, 99 замест 1998, 1999. Гэта менш датычыцца мікрахвалевых печоў і тэлевізараў, але што да відэаапаратуры — тут праблемы ўзнікнуць з вялікай доляй верагоднасці. Але зноў паўтараю, што яны могуць узнікнуць толькі тады, калі тэхніка ў момант пераходу да 2000 года будзе працаваць. Магчыма, хтосьці будзе здымаць на камеру навагоднюю вечарыну альбо запісваць з тэлебачання які-небудзь новы праект ГРТ... Даю параду такім відэамаманам: вам будзе лепш адключыць сваю відэакамеру і спакойна падняць свае бакалы за 2000 год.

Ёсць другі аспект праблемы, які звязаны з праграмным забеспячэннем. Усё праграмае забеспячэнне захоўвае ў памяці запіс года ў выглядзе апошніх дзвюх лічбаў. Таму ў праграмным за-

камп'ютэры на ўсіх факультэтах ужо абследаваны. Такім чынам, зараз для нас засталася вырашыць адзіную праблему — праблему гадзінніка рэальнага часу.

— Як Вы лічыце, ці актуальна Праблема-2000 для Беларусі? Новыя тэхналогіі нібыта і прыйшлі да нас, але...

— Ды мы ўжо і не ўяўляем сабе працу хаця б тых жа навуковых устаноў без новых тэхналогій! Яны выкарыстоўваюцца паўсюдна на Беларусі. Да таго ж мы пастаянна праводзім навучанне. Напрыклад, у нашым вучэбным цэнтры інфармацыйных тэхналогій толькі ў перыяд з красавіка гэтага года прайшлі навучанне 112 супрацоўнікаў універсітэта. Так што тэхніка ёсць і разумныя людзі таксама.

Добра, што наш універсітэт з'яўляецца маналітным калектывам, уяўляе сабой адзінае цэлае.

логій БДУ. НІКС аб'яднае на першым этапе тры вялікія сеткі: Міністэрства адукацыі, Акадэміі навук і БДУ, а таксама будуць падключаны Нацыянальная бібліятэка, Прэзідэнцкая бібліятэка, Міністэрства надзвычайных сітуацый — карацей кажучы, усе, хто можа служыць крыніцай інфармацыйных рэсурсаў. Задача гэтай буйной сеткі будзе стварэнне інфраструктуры для абмену інфармацыяй у межах горада, а затым і рэспублікі, далей — выхад у міжнародныя сеткі праз наземныя каналы Белтэлекама і праз свой асабісты спадарожніковы канал. Адапаведныя дакументы і дазволы ад Міністэрства сувязі ўжо атрыманы.

— Юры Іосіфавіч, клопатаў у Вас, асабліва цяпер, хапае. Але ж Новы год сустракаецца? Напрыклад, ёлку натуральную дома ставіце ці не?

— Пытанне цікавае... Канечне, я лічу, што ёлка — гэта аба-

Камп'ютэры БДУ таксама рыхтуюцца сустраць Новы год

беспячэнні, у якім важную ролю адыгрывае функцыя адмеру прамежкаў часу, могуць узнікнуць непаладкі. Уявіце сабе сітуацыю, калі вы прыходзіце ў банк і раптам высвятляецца, што за ноч свята для вас прайшло цэлых 99 гадоў, ды яшчэ са знакам мінус. Можа, жанчынам гэта і спадабаецца. Але банкаўскім служачым — адназначна не. Аналагічныя праблемы могуць узнікнуць і з сістэмнымі праграмнымі забеспячэннямі — напрыклад, з майкрасофтаўскімі пакетамі тыпу Windows. Вось гэтая праблема на сённяшні дзень для нас і з'яўляецца асноўнай, якую неабходна вырашаць, мадэрнізуючы састарэлыя версіі. Вырашаецца гэтая праблема ва ўсім свеце, і ў нас у рэспубліцы таксама. Напрыклад, зусім нядаўна для работнікаў сферы банкаўскага абслугоўвання быў прызначаны дадатковы працоўны дзень у суботу, калі як раз і мадэліраваўся працэс пераходу ад 31 снежня 1999 года да 1 студзеня 2000 — кшталту трэніроўкі.

У нашым універсітэце ідзе праца над вырашэннем Праблемы-2000 у рамках мерапрыемстваў, што вядуцца на ўзроўні дзяржавы. Існуе спецыяльная праграма вырашэння Праблемы-2000, галоўнай арганізацыяй з'яўляецца Дзяржаўны камітэт па навуцы і тэхналогіях, распрацаваны адпаведныя нарматыўныя і метадычныя матэрыялы, знойдзена неабходнае праграмае забеспячэнне для тэсціравання камп'ютэрных сістэм... А што да апаратных сродкаў, то

Зараз мы вядзем працу над тым, каб гэта адзінства з пункту гледжання камп'ютэрных камунікацый і сувязі рабілася яшчэ больш моцным. Маём на дзёму, што яшчэ на пачатку 2000 года ўсе карпусы і факультэты БДУ будуць аб'яднаны сучаснымі камп'ютэрнымі камунікацыямі на аснове оптыка-валаконнай сувязі і што ў гэты ж час пачне працаваць новая універсітэцкая тэлефонная аўтаматычная станцыя — сучасная лічбавая АТС. Маштабы гэтай АТС не офісныя. Карыстальнікі не будуць адчуваць сябе карыстальнікамі толькі ўнутранай сувязі. Кожны абанент будзе мець свой прамы гарадскі нумар, прамы выхад у горад. Дабавіцца шмат дадатковых сервісаў: магчыма сь пераадрасцацыі вызваваў, галасавая пошта, правядзенне канферэнцый з удзелам вялікай колькасці абанентаў па тэлефоне... Гэта зусім новы ўзровень сервісу, а не той, да якога мы ўсе прывычаліся. Усё неабходнае для гэтага ў нас ужо ёсць.

Вядома ж, зараз мы не ўяўляем ніякі сучасны універсітэт (а БДУ мы лічым менавіта такім універсітэтам) без інтэграцыі ў глабальную інфармацыйную прасторы. У гэтым напрамку мы зараз вельмі інтэнсіўна працуем, і універсітэт з'яўляецца галоўнай арганізацыяй, якая займаецца пракладкай камунікацый першай чаргі Нацыянальнай навукова-інфармацыйнай камп'ютэрнай сеткі (НІКС), якая павінна быць уведзена ў эксплуатацыю ў канцы 1999 года. Гэтым займаецца Цэнтр інфармацыйных тэхна-

вязковы атыбут свята. Але, ведаецца, я клапацуюся аб прыродзе, і таму — ёлка штучная, сумленна кажучы. Так вырашаецца адразу некалькі задач. Па-першае, я ўжо сказаў, не трэба глуміць лес. А па-другое, у нас святаў пад Новы год вельмі шмат: мы маем звычку сустракаць Каляды каталіцкія, потым Новы год, потым Каляды праваслаўныя і, напрыканцы, Стары Новы год. Натуральная ёлка гэтага не перажыве. Таму менавіта з такой ёлкі мы і сустракаем Новы год. Але, нягледзячы на гэта, мая сям'я мае дачыненне да гэтых вясельных святаў, і для нас гэта заўсёды ўрачыстасць.

— Які самы незвычайны і запамінальны Новы год для Вас быў?

— Традыцыйна адкажу, што самы незвычайны і самы лепшы Новы год у мяне яшчэ наперадзе. А калі сур'ёзна, то я чалавек даволі кансерватыўны і люблю праводзіць Новы год у спакойнай абстаноўцы, разам са сваёй сям'ёй. Але магу сказаць, што самы запамінальны, магчыма, быў 1978 год, калі я сустракаў Новы год упершыню ў якасці студэнта Белдзяржуніверсітэта, у новым статусе. З тых часоў больш за 20 гадоў я ні на хвіліну не адрываўся ад універсітэта: спачатку вучыўся, цяпер працую... Пэўна, нішто не можа параўнацца з тым пачуццём, якое ты адчуваеш, сустракаючы Новы год у гэтым калектыве.

Уладзімір СТАТКЕВІЧ

Як сустрэнеш, так і правядзеш

КСПЕ
ТАГ

Новы год — святая агульначалавечае. Яго сустрэаюць па-рознаму ў розных краінах, нават у розныя часы. Але многія традыцыі падобныя ў розных народаў.

Так, дзе б ні святкавалі Новы год — у Афрыцы ці Азіі, Еўропе ці Амерыцы — паўсюль запальваюць навагоднія агні: свечкі, рознакаляровыя ліхтарыкі, факелы ці феерверкі.

Звычай запальваць агні на Новы год прыйшоў да нас з сёвай даўніны. Лічылася, што сонца ў снежны памирае. Не будзе сонца — не будзе ўраджаю. Таму, каб не даць сонцу памерці, і палілі вогнішчы. У старажытных славян быў звычай запальваць свечкі на галінках вішнёвых дрэўцаў, каб атрымаць добры ўраджай вішань. Немцы перанялі яго і крыху трансфармавалі: вішні сталі вырошчваць у кадках у пакоі. Таму можна сказаць, што адсюль і пайшла традыцыя “навагодняга дрэва” і навагодніх агней.

ТЭМЭ
КАН

Першы ўспамін пра навагоднюю ёлку адносіцца да хронікі французскай правінцыі Эльзас за 1600 год. Менавіта адсюль яна пакročыла па Еўропе. Спачатку дрэва ўпрыгожвалі папяровымі ружамі, а ў 1737 годзе ў Германіі быў зроблены запіс аб убранны ёлкі мішурай і папяровымі лентамі. У 1775 годзе на ёлку павесілі “залатыя” і “сярэбраныя” бульбіны, у 1815 годзе ўпершыню за-

мавалі свечкі, у 1850 — папяровыя ўпрыгожванні.

У Расіі яшчэ ў XVII стагоддзі 1 снежня лічыўся звычайным днём. Але па загаду Пятра I ад 15 снежня 1699 года, на Русі быў уведзены новы нараджэнне Хрыстова. Вось як гэта выглядала:

“Поелико в России считают Новый год по-разному, с сего числа перестать дурить головы людям и считать Новый год повсеместно с первого генваря. А в знак того доброго начинания и веселия поздравлять друг друга с Новым годом, учинять украшения из елей, детей забавлять на санках, катать с гор, а взрослым пьянство и мордобой не учинять, на то других дней хватает”.

У той час дамы ў Маскве былі ўпрыгожаны ядлоўцавымі і яловымі галінкамі, ў навагоднюю ноч паўсюдна палілі з гармат, а на начным небе з’яўляліся феерверкі.

Калі з ёлкай усё больш-менш высветлена, то складаней знайсці вытокі звычай апрацаваць ў чырвоную з белай апухай шубу і прыклеіваць белую бараду з вусамі. Таксама цяжка сказаць, колькі гадоў Дзеду Марозу. Хтосьці лічыць, што яму гадоў дзвесце, не больш. Аднагодак Дзед Мароза — Санта-Клаус. А вось у германскіх казках можна сустрэць Водана. Ён, як і наш Дзед Мароз, жыве далёка на Поўначы і час ад часу з’яўляўся ў краіне, каб раздаваць падарункі дарослым і дзецям.

Фінляндцы, мястэчка Паякюля ў Лапландыі. Лічыцца, што тут жыве Санта-Клаус усяго свету. Толькі за год ён атрымлівае больш за 300 тысяч пісем з 111 краін. Большасць яго карэспандэнтаў — дзеці, што просяць прыслаць падарункі, а з дарослых — калекцыянеры, якія жадаюць атрымаць паштоўку з рэдкім паштовым штэмпелем.

Аднак найбольш за ўсё адрозніваюцца традыцыі сустрэчы Новага года. Так, у Японіі святы цагнуцца цэлы тыдзень. У паветры — мноства папяровых змеяў, ля дамоў абавязкова выстаўляецца бамбук і сасна — сімвалы вернасці і даўгалецця, а ў дзвярах нацягваецца вяроўка, каб забараніць уваход злым духам. Апоўначы званы будыйскіх храмаў адбіваюць 108 удараў, і гэты перазвон перадаецца па нацыянальным радыё і тэлебачанні. Лічба 108 — таксама важны сімвал Новага года, бо японцы лічаць, што ў чала-

века 6 парокаў, кожны з якіх мае 18 адценняў. Разам з ударамі звона адбываецца ачышчэнне ад назапашаных за год прагнасці, злосці, дурасці, легкадумства, нерашучасці і скапнасці. Адрозна пасля гэтага патрэбна легчы спаць, каб на досвітку выйсці на вуліцу і сустрэць Новы год з чыстым сумленнем. На чацвёрты дзень святкавання ў гарадах праводзіцца агляд пажарных каманд, а ў апошні — спальваюцца ўсе ўпрыгожванні.

Але ж вернемся ў Еўропу. У Італіі ў навагоднюю ноч выкідаюць з дамоў старыя непатрэбныя рэчы. Абляяць паліцэйскага, перайсці дарогу ў недазволенам месцы, накрычаць да знемажэння — амаль усё можна ў навагоднюю ноч у Венгрыі. Тут у гэтыя часы ніхто не сядзіць за сталом, а ўсе выходзяць на вуліцы, імкнучыся нарабіць як мага больш шуму. Венгры лічаць, што ў апошнюю ноч адыходзячага года ўся нечысць праяўляе празмерную актыўнасць, а для нейтралізацыі цёмных сіл патрэбна як мага больш шуму, крыкаў, свісту. Але да раніцы 1-га студзеня ўсе разыходзяцца па дамах і жыццё вяртаецца ў звычайнае рэчышча. Толькі горы смецця нагадваюць аб мінулым. Але і яны хутка знікаюць, дзякуючы людзям, што сочаць за чысцінёй вуліц і плошчаў і спакойна выконваюць нязвыкла вялікі аб’ём работы.

Швецыя. Падчас навагодніх святаў кожны буйны горад выбірае найпрыгажэйшую дзяўчыну — “Лючыю” — каралеву святла. З каронай з запаленых свечак яна ходзіць па чале святочнай працэсіі і раздае дзецям падарункі і ласункі.

31 снежня і 1 студзеня ў Шатландыі адчынены дзверы ўсіх дамоў — кожны можа зайсці. Госць павінен прынесці з сабой кавалак вугалю, кінуць яго ў камін і пажадаць, каб ў гэтым доме агонь гарэў доўга-доўга.

Зразумела, што ёсць свае традыцыі па сустрэчы Новага года і ў кожнага з нас. Хтосьці сустрэне 2000 год — год Дракона — разам з бацькамі дома, хтосьці правядзе гэтую ноч у коле блізкіх сяброў. Але як бы вы яго не вырашылі сустрэаць, помніце, што як сустрэнеш Новы год, такім ён і будзе. Таму больш весяліцца, віншуйце знаёмых і незнаёмых са святам. І верце ў цуды, бо ў навагоднюю ноч усё можа быць.

Вадзім ЗУБРЫЦКІ, студэнт геафака.
Спецыяльна для “Беларускага ўніверсітэта”

У НАВАГОДНІЮ НОЧ

У каго верылі нашыя продкі

Новы год, мабыць, найлюбимейшае свята. Ужо з лістапада, а то і раней, мяркуеш, як і дзе будзеш яго сустрэаць. Але ў нашых продкаў-язычнікаў праблемы на гэты конт былі куды большыя, чым вырашыць, у што апрануцца, куды пайсці ці якую праграму паглядзець па тэлебачанні. Ды і сама падрыхтоўка не абмяжоўвалася пераднавагоднімі дзянькамі. Бо беларусы старажытнасці і сярэднявечча верылі ў такую колькасць багоў і духаў, што за некалькі дзён задобрыць усіх было немагчыма. А толькі паспрабы кагосьці запамятаваць, дык гора не абярэцца.

Богам зімы, халадоў лічыўся **Марозка (Мароз)**. Ён апрануты ў цёплую шубу, ходзіць па лясах, укутвае дрэвы снегам. Узімку ён паўнапраўны гаспадар, камандуе снегападамі і завірухамі. Увесь час варуе з Вясной, супраціўляецца яе прыходу, нападае па начах, але ў канцы заўсёды адступае. Не ўсіх падарожнікаў сустрэае ён гасцінна ў сваіх уладаннях. У залежнасці ад паводзін чалавека, а таксама і ад свайго асабістага настрою можа ўзнагародзіць чалавека альбо пакараць. І ўжо калі раззлуецца — снегам закідае, з дарогі сабе, пад адзежу залезе. Можа вушы

альбо рукі адмарозіць, а то і зусім замарозіць.

Мароз амаль ніколі не з’яўляецца адзін. Часцей за ўсё побач з ім можна пабачыць стройную прыгажуню — **Снягурку**. Яна дачка **Мароза**, паводле іншых паданняў — унучка. Добрая, не такога крутога нораву, як **Мароз**. Часам летам жыве ў людзей і дапамагае ім. Калі па лесе ходзіць — вавёркі, зайцы і іншыя лясныя малышы шукаюць у яе заступства. Сэрца ў **Снягуркі** халоднае, і калі каму-небудзь удаецца распаліць у ім жар

(Працяг на 6-й стар.)

Марозка (Мароз)

У каго верылі нашыя продкі

(Заканчэнне. Пачатак на 5-й стар.)

кахання, **Снягурка** растае. Рас-тае яна і ад прамянёў шчадра-любнага **Ярылы-Сонца**. Пад Новы год разам са сваім дзяду-лем **Марозам Снягурка** пры-ходзіць да дзяцей і прыносіць ім падарункі.

Але да Новага года яшчэ да-лёгка. 13 снежня — дзень, калі асабліва лютое страшны **Босар-кун** ці проста **вятраннік**. Гэта горны дух, які ўздывае моцны вецер і лётае з гэтым ветрам ня-бачны. Хто яго затрымае, таго ён забівае сілаю ветру. **Босаркун** насылае на людзей і жывёл хва-робы і недамаганні.

Пасля **Босаркуна** трэба аба-вязкова ўшанаваць **Карачуна**, яго яшчэ называюць **кращунцом**. У славянскай міфалогіі гэта на-зва змінга сонцавароту і звязан-

Каляда

нага з ім свята — **Калядаў** (у Закарпаці **Карачун** — калядны пірог). Таксама гэта злы дух, які скарачае жыццё. Некаторыя ду-маюць, што назва ўтворана ад лацінскага слова “крочыць”; такім чынам — гэта дзень, які кро-чыць, пераходны дзень, дзень сонцавароту — пачатак “паміран-ня” зімы.

Наступная значная дата — 24 снежня. У гэты дзень святкуюць Каляды. Успомніце гогалеў-скую “Ноч перад калядамі” з чар-цамі і ведзьмамі! Раю табе, па-важаны чытач, на Каляды падняць вочы да неба. Магчыма, табе па-шанцуе, і ты пабачыш жанчыну на мятле. Не хвалойся і не спя-шайся ні да акуліста, ні да псіхіятра. Гэта не падман зроку і не галюцынацыя. Гэта ўсяго толькі **Ведзьма**, якая вырашы-ла трошкі павандраваць па све-це. **Ведзьма**, паводле стара-даўніх паданняў, — жанчына, якая прадала сваю душу чорту. На поўдні — гэта жанчына пры-вабная, часта маладая ўдава; на поўначы — старая, тоўстая, як ка-душка, баба з сівымі кудламі, худ-дарлявымі рукамі і з велізарным сінім носам. Ад іншых жанчын адрозніваецца тым, што мае ма-ленькі хвосцік і валодае здоль-

насцю лётаць у паветры на памя-ле, качарзе і ў ступе. Выпраўля-ецца на свае цёмныя справы заў-сёды праз пячуную трубу. Можна пераўтварацца ў розных жывёл, часцей за ўсё ў сароку, свінню, сабаку і жоўтую кошку. Разам з месяцам старэе і маладзее.

А калі на нябёсах знікне ме-сяц, таксама не трэба моцна тур-бавацца. Бо гэта хітрыкі **Чорта**, якому засталася апошняю ноч-ку гуляць па свеце. Наогул, **чэрці** — злыя істоты, д’яблы. Маюць воблік людзей з рагамі, капітамі, хвастамі і свіннымі ры-ламі. Чорт жыве звычайна ў ба-лоце, у бярозе ці пад зямлёй. Заклучае з чалавекам дагавор, які падпісваецца крывёй: чалавек прадае сваю душу **Чорту**. Робіць паскудствы за спіноў. **Ведзь-ма** — палюбоўніца **Чорта**.

Падчас Каляд, часам да Хрышчэння, таксама выходзяць з вады альбо з пячор **Каракон-джалы** — начныя вадзяныя дэ-маны. Выглядаюць як коні з ча-лавечай галавой і дзвюма ру-камі-крыламі альбо як голыя людзі, парослыя калючкамі, аль-бо лахматыя чырвоныя ці чорныя чэрці з хвастамі і рагамі. Могуць з’явіцца ў выглядзе сабакі, авечкі, цяляці або камлатага, ра-гатага і хвастатага чалавека. Лічы-лася, што Караконджалы пасля поўначы накідаваюцца на лю-дзей, ездзяць на іх верхам да пер-шых пеўняў альбо першага мы-кання асла, ганяюць людзей ва-кол вёскі, палёў, па беразе ракі. А адолець Караконджал не вельмі цяжка — яны баяцца агню, жалеза, попелу ад бадняка, хле-ба, солі...

На калядныя свята, асабліва ў ноч Нараджэння Хрыстова, нашы продкі асцерагаліся і **Кікімары** — злога і шкоднага хатняга і дваровага духа. **Кікімара** робіць паскудствы свайму антыподу **Дамавіку**. У доме стукае, намагаецца вы-гнаць людзей, трэпле і спальвае кудзелью, пакінутую ля калаў-ртаў без хроснага благаслаўлення. У двары шкодзіць хатняй птуш-цы. Насылае на курэй “вяртун”: яны кружацца да знямогі і па-даюць спруццанельмі; выстрыгае ў авечак амаль усю поўсць. **Кікімара** — малая, гадкая ба-булька ў падранай адзёжцы, зморшчаная, з кікамі.

24 снежня — славяне ўша-ноўвалі **Каляду**, бога святкаван-няў і згоды. Напярэдадні Нара-джэння Хрыстова дзеці збіралі-ся калядаваць пад вокнамі заможных сялян, расхвальвалі гаспадара ў песнях, паўтаралі імя Каляды і прасілі грошай. Каляд-ныя гульні і гаданні — рэшткі гэтага свята старажытных. Абра-ды захаваліся ў народзе і ў апошні час становяцца ўсё больш папулярнымі. “Каляднікі” апра-наюцца ў незвычайную адзёжку, прыкідваюцца звярамі, чарцамі; з музыкай, з торбамі, у якія збіраюць пачастункі, ходзяць па вуліцах, спяваюць калядкі. **Каля-да** — вясёлы, жаданы дух. Калі-

сьці **Каляду** ўспрымалі не як пе-раапрунутага чалавека — **Каля-да** была богам, прычым адным з найбольш уплывовых. **Каляду** клікалі, запрашалі. **Калядзе** прысвячалі пераднавагоднія дні, у яе гонар наладжваліся гульні на калядных святкаваннях. Апошняя забарона патрыярха на ўшанаванне **Каляды** была вы-дадзена 24 снежня 1684 года. Заўважце, амаль праз 700 гадоў пасля таго, як кіеўскі князь Уладзімір хрысціў Русь, людзі не здолелі пакінуць сваіх багоў, адыйці ад сваіх каранёў. Магчы-ма, што Каляда лічылася ў сля-вян богам вясельсці, таму яго і клікалі ў навагоднія свята вясё-ल्या гурты моладзі.

Каляды і калядныя свята — самы час для варажбы і гульніў. Але не заўсёды гэта было небя-спечна. Напрыклад, у ноч на ка-лядныя свята (святых вечары, страшныя вечары, калядныя ку-ця) з 24 на 25 снежня хлопцы і дзятчаты, якія сабіраліся на пася-дзелкі, гулялі ў “маўчанку”. Па камандзе “раз, два, тры” усе па-вінны былі захоўваць маўчанне... Хто гэтага не вытрымліваў, той падвяргаўся якому-небудзь умоў-наму пакаранню. Схадзіць на гумно ці прынесці сноп саломы лічылася самым цяжкім з пака-ранняў, таму што ноччу на гум-но не ходзяць, бо баяцца трапіць у лапы **Агуменніка**. **Агуменнік** — дух, які жыве на гумнах (гумно — месца, дзе ма-лоцяць, а таксама хлеб для зжа-гатага хлеба), адчыненых з усіх

Божыч

бакоў, прыкрытых драўлянымі зрубамі з непрацякаемымі да-хамі, самы злы сябра **Дамавіка**. Карае тых, хто па начах ходзіць на гумно за саломай. Людзі сце-раглі гумны ў кажухах, апрапу-тых навыварат, з качаргой.

Пасля **Каляд** наступае Новы год. А зараз, калі ласка, успом-ніце наш першы тост за нава-годнім сталом. Так-так, перш чым сустраць Новы год, мы падыма-ем чарку за Стары, гэтым самым развітваемся з ім. Штосьці па-добнае існавала і раней. Толькі са Старым годам развіталіся не з чаркай у руцэ, а спальваннем

Снягурка

Бадняка. Сімвал **Бадняка** — “каляднае палена”, пень з бара-дой ці галінка, якія спальваюць-ца ў Куццю. Бадняк проціпастаў-ляецца **Божычу**, як стары год — новаму. Ён звязаны з вобразам змея ў каранёў дрэва. Спальван-не **Бадняка** ў канцы старога года сімвалізуе паражэнне змея (змея — увасабленне ніжняга свету) полымем. Гэта пачатак новага часавага цыкла.

Сімвал Божыча — залатарогі алень, які абазначае пачатак но-вага сонечнага цыкла; таксама полымя. Памірае ў полымі **Бад-няк** (стары год), і **Божыч** (новы год) на сваіх залатых рагах пры-носіць адноўленае сонца. **Божыч** — сонечнае бажаство, якое служыць прыкметай вясноваму адраджэнню прыроды, яе ама-ладжэнню.

Які ж Новы год без ёлкі! Нашы продкі лічылі таксама, які і мы. У заходніх славян у ёлкі нават была асабістая назва — **Палазнік** (палажайнік, па-лезнік). У гонар **Палазніка** рых-туюцца ўрачысты стол, ён здзяйс-няе магічныя акты з калядным паленам (**Бадняком**), пры гэтым гаворыць закланні аб разма-жэнні хатняй жывёлы, здароўі людзей. **Палазнікам** таксама называлі персанаж навагодняга свята, які прыносіць урадлівасць і шчасце. Існаваў своеасаблівы рытуал наведвання **Палазнікам** хаты альбо ўвядзенне яго ў дом (калі гэта жывёла).

І апошняя, каго трэба засце-рагацца зімой, — гэта **Шуліку-ны** (шылікуны, шулюкуны) — у паўночных славян сезонныя дэ-маны (ад славянскага шуй — “левы, дрэнны, нячысты”), звязаныя са стыхіяй вады. З’яўля-юцца на Куццю з трубы і вяр-таюцца назад пад ваду на Хрышчэнне. Бегаюць па вуліцах, часта з гарачымі вуглямі на жа-лезнай патэльні альбо з жалез-ным гарачым крукам у руках, якім яны могуць падчапіць ча-лавека, альбо ездзяць на конях, на ступах, ці на “гарачых” пе-ках. Растам з кулачок, маюць конскія ногі, з рота ў іх шугае полымя, носяць саматканя кафтаны, кушакі і востраканеч-ныя шапкі.

З духамі знаёмілася
Вольга КУЛІКОВА

Дракон абяцае багацце і даўгалецце

Наступны год па ўсходнім календары будзе годам Дракона. Людзям, якія нарадзіліся менавіта ў год Дракона (а гэта — 1916, 1928, 1940, 1952, 1964, 1976, 1988...), 2000 год — самы спрыяльны. Увогуле ж гэтая жывёла поўная жыццёвай сілы, актыў-

стам, святаром, воінам, урачом, палітыкам. І ўсюды ён будзе на вышыні. Калі яму прыйдзеца прысвяціць сябе вялікай справе, ён заўсёды дасягне мэты. На жаль, ён з такім жа поспехам можа пайсці на дрэнную справу і таксама пераможа.

дасць Дракона. Саюз Дракона з Тыграм да спакою не прыводзіць. Але асабліва важна, каб Дракон пазбываў неспакойную Сабаку, песіміста і рэаліста, якая не верыць яму.

Дракон прыносіць багацце, дабрачыннасць, гармонію і даўгалецце. Але кожны медаль мае два бакі. І калі ўзнікае ўражанне лёгкага лёсу ў Дракона, не забывайце, што гэта ілюзія. Штодзённа Дракон зіхаціць, але бляск яго не яркі, ён не можа асляпіць, і яго моцная асоба — толькі выгляд. Ён не існуе рэальна: гэта істота для парада, карнавалу. У адпаведнасці са сваімі патрэбамі ён будзе выкідаць агонь, золата і ваду, але яго спяляць пасля свята, і, як фенікс, ён адродзіцца з пепелу для наступнага свята.

Кязярог (22.12 — 21.01), народжаны ў год Дракона, — сціплы, не вельмі заўважны.

Вадалей (22.01 — 19.02) — прадбачлівы дракон. Як і ўсе драконы, схільны да самакрытыкі.

Рыба (20.02 — 21.03) — супердракон. Вялікая мудрасць і натхненне. Можна і павінен дасягнуць многага.

Авен (22.03 — 18.04) — звышдракон. Упэўнены ў перамозе.

Цялец (19.04 — 20.05) — саладзавы дракон, спакойны і разважлівы.

Блізняты (21.05 — 21.06) — шматкаляровы. Будзе зіхацець агнямі.

Рак (22.06 — 22.07) — блукае ў аблоках. Будзе будаваць паветраныя замкі.

Леў (23.07 — 23.08) — празмерны дракон. Можна стаміць.

Панна (24.08 — 22.09) — дакладны дракон. Адзіны, які не з'яўляецца хімерай і якому можна давяраць.

Шалі (23.09 — 23.10) — дракон, які расчароўваецца. Не давярайцеся яму. Яго знешнасць падманлівая.

Скарпіён (24.10 — 21.11) — калючы дракон. Хто дакранецца, пашкадуе.

Стралец (22.11 — 21.12) — зусім спакойны дракон. Можна на яго разлічваць.

У год Дракона будзьце славалюбівымі і прадпрымальнымі, ідзіце наперад. Год будзе бліскучы — узнагароды і вялікае свята, грандыёзная перамога (альбо наадварот няўдача). Год спрыяльны для вялікіх поспехаў, на вайне альбо ў якой-небудзь іншай галіне, напрыклад у палітычнай. Але гэты поспехі ў асноўным ілюзорныя. Калі вашае дзіця народзіцца драконам, не хвалойцеся за яго.

Для Крысы (Мышы) (1912, 1924, 1936, 1948, 1960, 1972, 1984, 1996...) гэты год падыходзіць. Яна зоймецца добрымі справамі і будзе адчуваць сябе спакойна.

Бык (1913, 1925, 1937, 1949, 1961, 1973, 1985, 1997...) — супакоены пышнасцю і бляскам. Яму даецца, што вярнуліся былыя часы... Але гэта толькі ілюзія. Няхай ён працуе і далей.

Тыгр (1914, 1926, 1938, 1950, 1962, 1974, 1986, 1998...) — для яго гэты год будзе таксама карысным.

У Дракона ёсць бляск, а Тыгру гэта падабаецца.

Кот (Грус) (1915, 1927, 1939, 1951, 1963, 1975, 1987, 1999...) — будзе спакойна назіраць за ўсім гэтым хваля-

ваннем. Ён застанеца дома і будзе займацца сваімі справамі.

Зразумела, што для Дракона — самы шчаслівы год. Ён будзе адчуваць сябе як рыба ў вадзе. Гэта год яго поспеху.

Змяя (1917, 1929, 1941, 1953, 1965, 1977, 1989...) — яе мудрасць стрымлівае яе ад хвалявання пры выглядзе ўсёй гэтай мітусні. Усё спакойна, усё добра, жыццё ўсміхаецца ёй.

Конь (1918, 1930, 1942, 1954, 1966, 1978, 1990...) — гэты год будзе нядрэнным для каня. Ён будзе парадзіць. Ён будзе задаволены.

Каза (Авечка) (1919, 1931, 1943, 1955, 1967, 1979, 1991...) — адусоль і пакрыху яна пакарыстаецца ўсім гэтым бляскам. Будзе адчуваць сябе добра.

Малпа (1920, 1932, 1944, 1956, 1968, 1980, 1992...) — будзе адчуваць сябе цудоўна і забаўляцца. Яе роля будзе галоўнай, таму што дракону яна заўсёды неабходна.

Певень (1921, 1933, 1945, 1957, 1969, 1981, 1993...) — ён можа заляцацца, колькі захоча. Гэты год яму падыходзіць. Няхай у гэты год ён бярэ шлюб.

Сабака (1922, 1934, 1946, 1958, 1970, 1982, 1994...) — усё гэта выкліча ў ёй аднай і падасца дарэмным. Няхай яна незалежна трымаецца ў баку ад гэтай мішуры.

Кабан (1923, 1935, 1947, 1959, 1971, 1983, 1995...) — упэнены ў тым, што можна жыць больш сціпла і проста, ён знойдзе прытулак у сваіх дзецях. Гэта пышнасць яму не дастады.

насці. Дракон адкрыты і чысты, як золата, ён не здольны да дробязнасці, крывадушнасці, зласлоўя і нават да самай элементарнай дыпламатыі. Хоць ён і не наўны, але даверлівы, яго можна заўсёды падмануць. Ён чулы, часта турбуецца па падманлівых прычынах. Яго імкненне да дасканаласці робіць яго патрабавальным як да сябе, так і да іншых. Ён скрупулёзны, шмат патрабуе. Часам ён раздражняльны і упарты. Дракон не стрыманы на язык, і яго словы часта алярэджаюць думкі. Разам з тым трэба лічыцца з яго думкай, таму што ён дае добрыя парады. Настрыманы энтузіяст, ён лёгка захапляецца. Дракон горды, здольны да ўсяго, інтэлігентны, вялы, вынослівы, велікадушны. Яго слухаюць, ён уплывовы.

Дракон дабіваецца поспеху ў любой справе. Ён можа быць арты-

У каханні яго часта любяць, але сам ён любіць рэдка. Разам з тым Дракон часам можа быць прычынай драмы, адчаю.

Дракон можа звязаць сваё жыццё з Крысай, таму што закаханая Крыса перажыве ўсё, нават абьякаваць. Канешне, Крыса выкарыстае ўсё, што прынясе Дракон; у сваю чаргу, яна дапаможа яму сваім крытычным розумам і прагай да грошай. Тое ж можна аднесці і да Змяі. Пятух можа знайсці агульную мову з Драконам. Ён з задавальненнем збірае крошкі яго поспеху. Як у каханні, так і ў справах Малпа яго дапоўніць. Яна прынясе яму сваю хітрасць, а Дракон ёй — сваю магутнасць. Яны патрэбны адзін аднаму, але толькі Малпа гэта разумее. Дракону ж неабходна быць асцярожным, таму што з усіх знакаў Малпа адна можа яго высмеяць. Яе гумар будзе змягчаць гор-

Хрустальны перазвон

Хуткапалыны час. Не паспелі азірнуцца, як ужо і 1999 год на зыходзе. Менавіта ў гэты зімовы час да ўсіх нас прыходзіць казка, цудоўнае свята — сустрэча Новага года. На хвіліначку спыніцеся на вуліцы, паглядзіце навокал, і вы ўбычыце мільёны, ды не! — мільярды “брыльянтаў”. Як зіхацяць яны тады, калі іх ласкава асвеціць сонца. Вы, пэўна, здагадаліся, пра якія “брыльянты” ідзе гаворка? Так, гэта крышталі вады, у цвёрдым стане — сняжынкі. Канешне, даводзілася вам чуць, як скрыпяць яны пад нагамі. А ведаеце, што гэты трэск не што іншае, як здрабненне цудоўных крышталёў? Паспрабуеце адчуць у дзівосных вяротах двухтысячагоддзя іх хрустальны перазвон ці таямнічую мелодыю снежных заваяў — і свята абавязкова падорыць вяселую казку душы. Дарэчы, чым не казка — карагод тых жа сняжынак. Звярніце ўвагу на іх правільную, сіметрычную і бясконца разнастайную будову. Амерыканскі натураліст Бянтлей больш за 50 гадоў фатаграфавалі сняжынку і не знайшоў ніводнага паўтарэння. Ён склаў знакаміты атлас, але

выя і такія непаўторныя ды надзвычай разнастайныя. І ўсё гэта — крышталі. Тут трэба заўважыць, што горныя пароды і мінералы амаль усе складаюцца з крышталёў, іх прыродная форма — правільныя шматграннікі: кубы, прызмы, піраміды, пласцінкі, зоркі, іголки, лісцікі, мудрагелістыя зросткі. Яны могуць быць вялікімі і маленькімі, але для кожнага мінералу свая

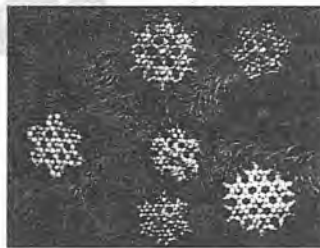

Сняжынка з бісеру

форма. Напрыклад, у каменнай солі крышталі толькі кубікі, у слюды — лісты, у кварца — прызмы і піраміды (заточаны аловак) і г. д. У залежнасці ад размеркавання элементарных частак крышталі маюць розныя ўласцівасці. Цяжка паверыць, што алмаз і графіт, сажа, вугаль складзены з адных і тых жа атамаў вугляроду. Графіт — мяккі, непразрысты, чорны. Алмаз — самы цвёрды, самы прамяністы, пераліваецца ўсімі колерамі вяселкі, таму што яго атамы размеркаваны паміж сабою вельмі дасканала. Амаль усе каштоўныя камяні — гэта, як правіла, чыстыя крышталі, вельмі прывабныя, з унікальнымі ўласцівасцямі. Яны прыдатныя не толькі ў ювелірнай справе, але і ў тэхніцы, медыцыне і іншых галінах. Кожны самастойна можа паспрабаваць вырашчываць непаўторныя крышталі каменнай солі, салетры, жалезнага і меднага купарвасу і іншых мінералаў.

Можа так здарыцца, што падчас свята не будзе снегу. Тады цікавымі могуць быць “снежныя” ці “сярэбраныя” галінкі — падарункі на Новы год. Гэта галінкі елкі, хвой ці туі, на якіх могуць вырасці крышталікі каменнай солі ў насычаным раствору. Ну а сняжынку? Прывабныя сняжынку мы можам выразаць, ляпіць, маляваць.

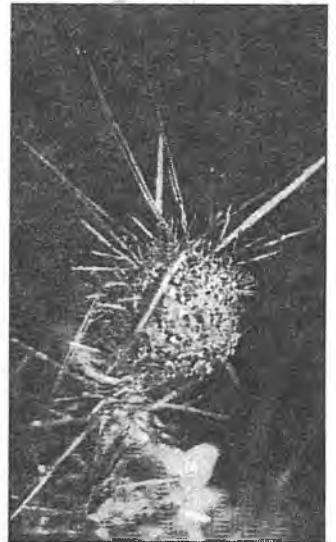
Цікавы той факт, што сняжынку нават з нітак майструюць. Для гэтага вам спатрэбіцца дошчачка, цвічкі, прыгожыя ніткі ці навагодняе ўпрыгожванне — рознакаляровыя стужкі “дожджык”. Памятайце, сняжынка павінна мець шэсць асноўных напрамкаў. Спачатку на дошку набіваюцца цвічкі, якія як бы акрэсліваюць контуры па перыферыі, затым у цэнтры, і толькі потым ніткамі можам “маляваць”, працягваючы сваю фантазію. Такімі цудоўнымі сняжынкамі ўпрыгожваецца святочная зала. Акрамя гэтых сняжынак, тым, хто ўмее рабіць усё сваімі рукамі, прапануем сплесці сняжынку, якой можна ўпрыгожыць не толькі елку, а нават дзяўчат (завушніцы, калье, бранзалет). Прыдатны для гэтай справы бісер, пацеркі, якія вы бачыце на здымку. Справа гэта не цяжкая. Мне ўгадваецца цікавы выпадак на геаграфічным факультэце. Некалькі гадоў таму студэнтка за некалькі сутак скеміла вырасіць сабе завушніцы з меднага купарвасу. Атрымаліся яны здзіўнымі і добра пасавалі да яе сіння святочнай сукенкі. Нават конкурсы можна правесці на вечарынах пад назвай “Хрустальны перазвон”, “Загадкавыя крышталі” і іншыя, дзе будуць адзначаны самыя прывабныя крышталі, галінкі, ці выразаныя, вылепленыя... сняжынку. Дзед Мароз са сваёй унучкай заўважаць самыя цікавыя работы і пераможцы абавязкова атрымаюць падарункі. Калі вам спада-

Сняжынку з бісеру

балася гэтая прапанова, бярыцеся за справу. Калі такі конкурс правесці ў Белдзяржуніверсітэце, то, безумоўна, на першае месца прэтэндуе надзвычай цікавы і таленавіты чалавек, які заслужоўвае асаблівай увагі і пашаны. Ён выдатны навуковец, кіраўнік факультэта, цікавы су-

размоўца. У яго калекцыі самыя прывабныя “нітачныя” сняжынку і асабліва запамінальныя і незвычайныя вырашчаныя ім крышталі. Гэтым чараўніком з’яўляецца доктар хімічных навук, прафесар Г.А. Браніцкі. Яго работы вельмі ўражваюць, здаецца, што гэты чуд адзіны ў цэлым сусвеце. Шмат захапляльных радкоў можна напісаць пра

Іголки сярэбранай амальгамы на шарыку дыяметрам 5 мм

іх. Асабліва яскравыя крышталыныя сады, дзе квітнеюць “гваздзікі” у перамешку з залатым “гаем”, а зверху “хмаркі” з крышталічнай амальгамы, узнікшыя ад прытоку ртудзі па паветранаму маству. Тут жа на залатым дроце “шары-яблыкі”, ды яшчэ з кучаравымі “прычоскамі” сярэбранай амальгамы. Ці ведаеце? Шары гэтыя — більярдныя. Аб тым, што мудрагелістыя крышталі сярэбранай амальгамы ўзнікаюць на паверхні ртудзі пры іх узаемадзеянні з растворам азотнакіслага серабра ведаюць многія. А вось механізм утварэння структур шматразовага паўтарэння ў розных маштабах яшчэ загадка.

Прызвычайвайцеся да чараўнага навакольнага свята, здзіўляйцеся таямніцам прыроды. Шзам з міганнем свечак, водарным пахам ёлак, пырскамі шампанскага, з хрустальным перазвонам і сваімі талісманамі сустракайце Новы год! Дарэчы, камянямі 2000 года з’яўляюцца аметыст, тапаз і онікс. Творчых усім поспехаў! З Новым годам!

Валянціна СМАЛЯКОВА,
геолаг музея землязнаўства БДУ

Снягурка — таксама з бісеру

з упэўненасцю можна сказаць, што ўсе формы сняжынак ён не сабраў. Калі вас запытаюць, колькі асноўных напрамкаў ад цэнтры ў зорцы-сняжынкы, то амаль усе адкажаць — многа. Хто назаве чатыры, хто — пяць, хто — шэсць, восьмь, іншыя нават дзесяць і дванаццаць. У большасці адказы памылковыя: сняжынку бываюць толькі шасціпрамянё-

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Заснавальнік газеты —
БЕЛАРУСКІ
ДЗЯРЖАЎНЫ
УНІВЕРСІТЭТ

Газета зарэгістравана Дзяржаўным камітэтам Рэспублікі Беларусь па друку.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 149 ад 28 чэрвеня 1996 года.

Газета надрукавана ў Выдавецкім
цэнтры Белдзяржуніверсітэта
220030, г. Мінск,
Вул. Чырванармейская, 6
Ум. друк. арк. 1

Падпісана да друку ў 12.00

23 снежня
Зак. 851.
Т. 1000 экз.

Адрас рэдакцыі:
220080, Мінск-80,
Універсітэцкі гарадок,
Вул. Бабруйская, 7,
паверх 4, пакой 411,
тэлефон 2206827.

Рэдактар Т. М. КАЗАК

Газета ўзнагароджана
Ганаровай граматай
Вярхоўнага Савета БССР

Камп’ютэрная верстка
Вольгі Сурч